

Tildeling av Ny Jords diplom

Ny Jords diplom blir tildelt personer som har gjort en innsats ut over det vanlige når det gjelder bruksutbygging på eldre bruk eller ved bureising. Det blir lagt vekt på nydyrking som er utført under spesielle vanskelige forhold ut fra de forutsetninger som har vært tilstede.

Det foreligger bestemte regler for tildeling av diplommet. Reglene forutsetter

at søknad om tildeling vanligvis blir behandlet og anbefalt av de lokale landbruksnemnder og av fylkeslandbruksstyret eller fylkeslandbrukssjefen. Tildelingen krever enstemmige vedtak i selskapets styre.

I 1986 er diplommet tildelt følgende personer:

Ragna og Martin Farstad, Fræna kommune
Jørgine og Anders Olai Farstad, Fræna kommune

Tildeling av Ny Jords diplom til de to ekteparene Farstad ble enstemmig vedtatt på styremøte i Det norske jord- og myrselskap den 10. april 1986. Utdeling av diplomene fant sted på Farstad den 24. april. Det var selskapets styreformann, fylkesmann Thorstein Treholt som foretok overrekkelsen. I sin tale uttalte fylkesmann Treholt bl.a. følgende:

«På vegne av Det norske jord- og myrselskap har jeg i dag den ære å overrekke Ny Jords diplom til to ektepar som har gjort en enestående innsats som bureisere.

Martin Farstad kjøpte et bruk av Ny Jord i 1929. Han var ung og sprek den gangen, 20 år gammel og ugift. Han hadde 11 søsken og var henvist til å klare seg sjøl.

Martin Farstad startet med to tomme hender. Tilskottene var små og det vesentlige av arbeidet måtte utføres med

muskelkraft. Det var først etter at maskinene kunne tas i bruk at det ble fart i nydyrkingen. Det er i dag 274 dekar dyrket jord på gården. Av dette er ca. 200 dekar dyrket etter 1959.

Det første våningshuset ble bygd omkring 1940. Det var 1½ etg. bygning som var vanlig på bureisingsbrukene. Huset ble ombygd i 1982/83. Driftsbygningen ble bygd i 1935. I 1966 ble det bygd nytt fjøs og 2 tårnsiloer. I 1973 ble det i tillegg bygd 2 plansiloer. I 1980 ble det bygd større ungdyrfjøs. Det er dessuten bygd redskapshus og gardsverksted og stadig foretatt moderniseringer. De siste 20 åra har sønnen Roald arbeidet sammen med faren. Han fikk skjøte på gården i 1985.

Martin Farstad hadde fullt arbeid utenom gården i mange år. Han var på anlegg i Sunndalen. Senere arbeidet han i mange år på Hustad Kalk og Marmor. Han var arbeidsformann der.

Ragna og Martin Farstad har nedlagt

et imponerende arbeid. Drømmen om et stort og gildt bruk har gått i oppfyllelse, og de fortjener i høy grad den påskjønnelse som Ny Jords diplom er.

Fylkeslandbruksstyret sier at etter deres vurdering er det få som fortjener en slik utmerkelse så godt som Ragna og Martin Farstad.

Ragna og Martin Farstad giftet seg i 1941. De har 3 barn, to gutter og ei jente.

Martin Farstad mottar diplommet fra fylkesmann Thorstein Treholt.

Foto: Rune Skogseth.

Anders Olai Farstad overtok et bureisingsbruk på Ny Jord-feltet Tverrfjell i 1945. Han var ungkar ved overtakelsen. Da var det 35 dekar dyrket jord på bruket. Hele gården var på 160 dekar. Det var 5 kuer, 3 kalver og 4 griser på bruket. Anders Olai Farstad arbeidet i mange år på Hustad Kalk og Marmor.

I 1970 kjøpte Farstad nabobruket som tilleggsjord. Dette bruket var på 190 dekar. Herav var ca. 90 dekar dyrket. Anders Farstads bruk er i dag 342 dekar. Av dette har Anders Farstad dyrket 217 dekar. I tillegg har han sammen med 3 andre dyrket et fellesbeite på ca. 300 dekar. Gården har i dag 40 kyr og 65 ungdyr.

Det første våningshuset ble bygd omkring 1935. I 1978 ble det bygd nytt våningshus med 2 husvære. I 1980 ble det bygd ny driftsbygning for løsdrift.

Den gamle driftsbygningen er også fortsatt i bruk. Bruket blir nå drevet som tofamiliebruk av far og sønn. Anders Farstad har alltid hatt stor interesse for jordbruk. Han gikk på Gjermundnes landbruksskole i 1945.

Anders og Jørgine Farstad har bygd ut en stor og gild gård. De har utført et stort og samfunnsgagnlig arbeid som det står stor respekt av.

Jørgine og Anders Olai Farstad giftet seg i 1950. De har 6 barn, 4 gutter og 2 jenter».

Det var en stor og representativ forsamling tilstede ved overrekkelsene av diplomene. Det ble holdt flere hilningstaler til de fortjente familiene bl.a. av fylkeslandbrukssjef Ragnar Haarr, av ordføreren i Fræna og fra landbruksnemnda.

Fylkesmann Thorstein Treholt overrekker diplomet til ekteparet Jørgine og Anders Olai Farstad.

Foto: Rune Skogseth.

Solveig og Kristen Lønne, Balestrand kommune

Selskapets styre gjorde enstemmig vedtak den 5. august 1986 om å tildele Ny Jords diplom til Solveig og Kristen Lønne. Søknad om tildeling av diplomet er anbefalt både av landbruksnemnda i Balestrand og av fylkeslandbrukskontoret.

Overrekkelsen av diplomet til Solveig og Kristen Lønne ble foretatt i familiens heim den 3. oktober 1986 i nærvær av representanter fra fylkeslandbrukskontoret, kommunen og landbruksmyndighetene i Balestrand.

Overrekkelsen ble foretatt av selskapets styreformann, fylkesmann Thorstein Treholt, som bl. a. uttalte følgende:

«Styret i Det norske jord- og myrselskap har tildelt Solveig og Kristen Lønne

Ny Jords diplom for fremragende innsats ved bruksutbygging. Kristen Lønne er født på gården Lønne den 18. april 1914. I søknaden er det opplyst at han har deltatt i nydyrkingsarbeid siden han var 7 år. Det er videre opplyst at det er transportert vekk ca. 25 000 lass stein. Ca. 30 dekar av arealet er senket 1 m på grunn av all steinen som er fjernet.

I 1940 ble vannkraften tatt i bruk til produksjon av lys og varmt vann i huset. I 1960-åra kom det elektrisk kraft til gården.

I 1925 begynte Lønne med granplanting. Ca. 55 dekar skog gir nå rikelig med materialer til bruket. Det ble bygd gårdssag i 1975/76. Våningshuset ble også modernisert og satt i god stand.

Innmarksarealet på ca. 60 dekar

høstes med forhøster. I 1918 var det bare 10 dekar som kunne høstes med maskin. Besetningen går på dyrket beite. Drifta er basert på melk og kjøttproduksjon.

Gården er forandret fra en ulendt og tungdreven gård til å bli lettrevet med de beste muligheter for å gi sin bruker et godt utkomme og næringsgrunnlag.

Ekteparet Lønne har nedlagt et imponerende arbeid og det er med stor glede jeg har den ære å overrekke Ny Jords diplom. På styrets vegne takker jeg for

innsatsen og gratulerer hjertelig med den påskjønnelse jeg har den ære å overrekke».

Ordfører Olav L. Ulvestad, herredsskogmester Asbjørn Sandsleth og kontorsjef Monrad Kolstad ved fylkeslandbrukskontoret hilste også ekteparet Lønne i sine taler under festlighetene. Alle berømmet den innsats som var utført ved utbygging av bruket i Lånefjorden under særdeles vanskelige forhold.

Fylkesmann Thorstein Treholt overrekker hedersdiplomet til Solveig og Kristen Lønne.

Foto: Bjarte Brask Eriksen, Sogn Dagblad.

Pionerer på bureisingsfeltet Nekåbjørgen i Selbu kommune

Det er i år 50 år siden Sør-Trøndelag landbrukselskap startet bureising på Nekåbjørgen, øverst i Selbu mot Tydalen.

I den anledning vedtok landbruksnemnda å anbefale en søknad om tildeling av Ny Jords diplom til i alt 6 familier som startet opp for 50 år siden. Enkelte av ektefellene er dessverre gått bort i mellomtiden, slik at det ble de gjenlevende som fikk diplom. Tildelingen er likevel en heder til alle som startet opp og gjennomførte oppgaven med dette bureisingstiltaket. Etter anbefaling også fra fylkeslandbrukssjefen i Sør-Trøndelag vedtok selskapets styre den 21. juni 1986 å tildele følgende pionerer på Nekåbjørgen Ny Jords diplom:

*Gurina og Ingmar Bakken, Myrvoll.
Margit og Peder H. Nervik, Evsjø.
Beret Oline og Ingvald Krogstadmo,
Bakkli.
Marie Voldseth, Furumo.
Ragna Uglem, Leikmyr.
Karl Lindseth, Skjettenås.*

Bureisingsjubileet på Nekåbjørgen ble først feiret med et stevne på stedet den 2. juli 1986. Her deltok bl.a. landbruksminister Gunhild Øyanger med hilsningsstale til bureiserne.

Den første traktoren på feltet var av fylkeslandbrukselskapet reparert og oppmalt. Den ble overrakt grenda som gave. Det var en begivenhet som vakte stor interesse hos de tidligere kjørere av traktoren. Den ble prøvd på nytt av bl.a. landbruksministeren. Det var ellers demonstrasjoner av gammeldags nydyrking med stubbebryter.

Jubileumsfestlighetene ble avviklet den 15. november. Her foregikk overrekkelsen av Ny Jords diplomer. Selskapets tidligere styreformann, fylkesmann Thorstein Treholt var tilstede og foretok overrekkelsen. Treholt uttalte bl.a. følgende:

«Kjære alle sammen.

Dere må ta til takke med en gammel kårkall i dag. Både formannen og direktøren var forhindret fra komme hit. Jeg ble spurt og sa med glede ja takk. Det er ikke så lenge siden jeg var i Nekåbjørgen på et riktig hyggelig arrangement. Det var grått vær, men mye folk og riktig festlig.

Jeg minnes godt 1936, oppstartingsåret for bureisingen her. I 1934 ble jeg ansatt som kontrollassistent og senere overassistent i Skjåk. Jeg var ferdig med utdannelsen som småbrukskandidat dette året. De fleste ble kontrollassistenter eller gårdsgutter. 50 kroner måneden var vanlig lønn.

Det var vanskelige tider for de fleste i 30-årene. Stor arbeidsledighet og lite for det bøndene og småbrukerne skulle selge. For å finne avsetning for smøret var det tvangsinnblanding av smør i margarin. For å begrense fleskeproduksjonen betalte staten noen kroner i premie for å slå ihjel nyfødte smågriser. Mange sultet og led vondt. Verst stillet var jordbrukere som hadde gjeld og folk som ikke hadde jord og bare arbeidskraften sin å by fram. I avisene var det hele sider med tvangsauksjoner hver dag. Det var stor utvandring. I deler av mellomkrigsårene betalte mange kommuner reisepenger til de som ville vandre ut. Mange reiste

til Canada. Galapagos var også reisemål en tid. 30-årene ble derfor den egentlige bureisingsperioden. Det var hardt slit og dårlig utkomme, men det ble redningen for mange mennesker. De som hadde jord og overkommelig gjeld kunne ete seg mette. De hadde melk, kjøtt og flesk og i store deler av landet hadde de grautmjøl.

Bureiserne var i bokstavelig forstand med og bygde landet. Under verdenskrigen som fulgte like etter den største bureisingsperioden ble det god bruk for all jord. I Nekåbjørgen ble det utparselert 12 bruk. 6 bureisere får diplom i dag.

Dere begynte som bureisere for 50 år siden. Etter oppgaver jeg har fått er det i dag 637 dekar dyrka jord på bureisingsbrukene i Nekåbjørgen og det er over 80 melkekuer. Jeg gratulerer alle

som begynte her og jeg gratulerer alle som får diplom i dag. Alle har etter evne og med stor innsats bidratt til å bygge ut sine bruk og har gjort ei vanskelig tilgjengelig grend til et godt sted å bo.

Det er et aktivt landbruksmiljø på Nekåbjørgen med tidsmessige våningshus og driftsbygninger. Planteproduksjonen og husdyrholdet ligger på et høyt nivå og det arbeides fortsatt med utvidelse og forbedring av brukene.

Innsatsen fra bureisernes side her har vært imponerende. Dere har fra en vanskelig start bygd opp et fint samfunn og bidratt til å gjøre Norge større. Fylkeslandbrukssjefen sier at de bureisere som er samlet her i dag, fortjener den heder som Ny Jords diplom er. Det norske jord- og myrselskaps styre er enig i det».

Fra jubileumsfesten i Nekåbjørgen. Her er fylkesmann Thorstein Treholt, som foretok overrekkelsen, avbildet sammen med de som ble tildelt diplom. Foran fra venstre: Beret Oline og Ingvald Krogstadmo, Ragna Uglem og Karl Lindseth. Andre rekke fra venstre: Thorstein Treholt, Gurina og Ingmar Bakken, Margit og Peder H. Nervik. (Marie Voldseth er ikke med på bildet.)

Foto: Per Morten Vaadal, lokalbladet Selbyggen.

Det norske jord- og myrselskaps styre har i 1986 vedtatt i alt 9 tildelinger av Ny Jords diplom. Dette gjelder tildeling til vel fortjente personer som har gjort en innsats ut over det vanlige med bruksutbygging. I de fleste tilfeller er det bureisere, men også personer som har gjort innsats med utbygging av eldre bruk.

Selskapets styre vil på denne måte hedre fortjente slitere innen landbruksnæringen. Det er folk som har lagt ned storparten av sitt liv for å skape verdier som er av stor betydning for hele samfunnet. Forslagene om tildeling har i alle tilfeller fått enstemmig tilslutning av landbruksmyndighetene lokalt.

I vår moderne maskintid er det ikke så lett å forstå den menneskelige innsats som måtte til ved jorddyrking som ble utført med hakke og spade eller i beste fall stubbebryter. Det var da muskelpkraften som drev det hele. Brennstoffet var den enkle landsens kost, som dessverre for svært mange av sliterne ikke var særlig rikholdig.

I vår tid gjør vi samme arbeid ved bruk av fingertuppene på hendler som styrer hydraulikken og pøser inn oljebrennstoff som energikilde. En får derfor mindre innsyn i forholdene slik de var i tidligere tider.

Vi vil også her i tidsskriftet få gratulere samtlige som har mottatt diplom med vel fortjent heder. Vi håper at påskjønnelsen vil være til glede.

Ole Lie

Frostadheia på Smøla

Ei ny bygd veks fram

Dette er tittelen på en allsidig, omfattende og meget interessant beretning om fremveksten av Smølabygda Frostadheia. Forfatter er Smølaværingen Daniel Fredly, som selv var/er bureiser i første generasjon på bruket Kvilarhaug. Beretningen er utgitt som bok av Frostadheia bondekvinnelag, Smøla 1985. Boka er på i alt 208 sider med mange gode og betegnende illustrasjoner. Den er vakker innbundet.

Forfatteren omtaler også Selskapet Ny Jords bureising på Frostadheia. Boka forteller om bureisingen og problemene fra et noe annet synssted enn de jubileumsberetninger og fagartikler som i annen sammenheng beretter om forholdene på feltet.

Boka er dermed et meget viktig historisk dokumentarverk om bureisingsepoken i vårt land. Den inneholder mye originalt stoff både om bureisingen på Smøla, om andre tiltak fra 1920-årene og frem til nåtiden. Forsøkene på utnyttelse av torvressursene til energiformål er viet betydelig plass, og gir oss en forklaring på årsakene til at dette tiltaket mislyktes.

Forfatteren skal også ha stor takk og anerkjennelse for den oversikt som boken inneholder om brukene på feltet. Dette avsnittet gir mange verdifulle og aktuelle opplysninger som vil komme til nytte.

Bokas undertittel er: «Ei bygd veks